HÚSAFRIÐUNARNEFND

ÁRSSKÝRSLA 2009

Ávarp

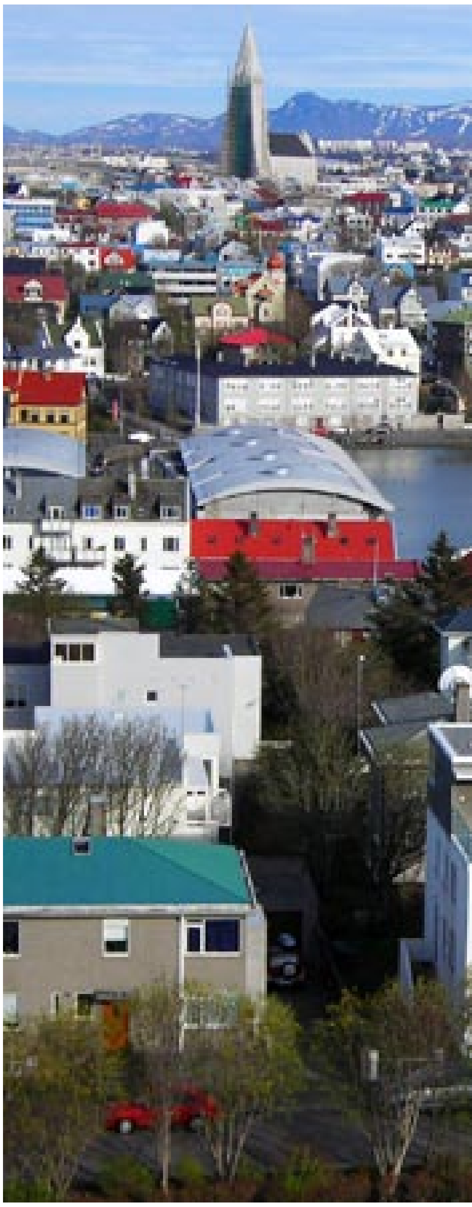

Menningararfur þjóðarinnar getur haft miklu hlutverki að gegna í áætlunum um enduruppbyggingu samfélagsins. Minjavarsla í víðum skilningi snýst ekki aðeins um fortíðina heldur getur átt stóran hlut í endurreisn samfélagsins til framtíðar. Auðvelt er að sýna fram á að fjárfesting í menningararfinum er umhverfisvæn, sjálfbær og mælanlega árangursrík lausn á niðursveiflu. Endurbætur á eldri byggingum skapa hlutfallslega fleiri störf en nýbyggingar, sé miðað við kostnað, auk þess sem sögulegar byggingar liggja hjörtum íbúa nær en nýbyggingar og gefa góða staðarímynd. Fólki líður vel í sögulegu umhverfi.

Því hefur verið haldið fram að efnahagslegar lægðir séu góðar fyrir húsvernd, því þá minnki fjárráð til nýbygginga og meiri áhersla sé lögð á viðhald og endurbætur á þeim húsakosti sem fyrir er í landinu. Sé tekið mið af fjölda umsókna í Húsafriðunarsjóð og fyrirspurna til skrifstofu Húsafriðunarnefndar má leiða líkur að því að í þessu felist sannleikskorn. Þeim sem ekki er tamt að setja húsvernd á oddinn og sáu eldri húsum allt til foráttu í undangengnu góðæri sökum þess að þau stæðu í vegi fyrir „eðlilegri þróun og nýbyggingum", sjá nú tækifæri í eldri byggð og snúa sér í auknum mæli að viðhaldi og endurbótum á henni. Um mikilvægi þess að viðhalda og varðveita til næstu kynslóða þeim hluta byggingararfsins, sem talinn er hafa varðveislugildi, er óþarfi að fjölyrða hér. Þetta er öllum ljóst, en hins vegar eru margir tilbúnir að slaka á kröfum um varðveislu þegar staðið er frammi fyrir möguleikanum á skjótfengnum gróða. Þannig hefur ótöldum listaverkum á sviði byggingarlistar sem og óbætanlegum þjóðminjum verið breytt eða þau hafa beinlínis horfið af sjónarsviðinu undanfarin ár en við það hefur umhverfi okkar, sérstaklega í þéttbýli, hlotið skaða af.

Skipta má örvandi áhrifum menningararfsins á efnahagsbata í niðursveiflu, í þrjú meginatriði:

Í fyrsta lagi er um efnahagslegan ávinning að ræða. Framkvæmdir við endurnotkun, endurbætur og varðveislu byggingararfsins eru hlutfallslega mannfrekari en nýframkvæmdir og stuðla því að meiri atvinnu allt í kringum landið en efniskostnaður er aftur á móti mun minni. Reynslan sýnir að opinberir styrkir og afslættir af opinberum gjöldum vegna slíkra framkvæmda laða fram margfaldað framlag frá einkaaðilum. Fjárfesting í menningararfi hefur bein áhrif á vöxt menningartengdrar ferðaþjónustu sem leiðir til efnahagslegra hagsbóta þegar horft er til framtíðar.

Í öðru lagi er um að ræða umhverfislegan ávinning. Hefðbundin byggingarefni eru í öllum aðalatriðum vistvæn. Viðhald eldri húsakosts stuðlar ekki einungis að varðveislu þeirrar orku og byggingarefna sem nýtt voru við byggingu hússins, heldur minnkar það þörfina á óvistvænni förgun og framleiðslu nýrra efna.

Í þriðja lagi kemur til félagslegur og menningarlegur ávinningur. Skilningur og umhyggja fyrir menningararfi þjóðarinnar eykst stöðugt, jafnvel í efnahagslegum óstöðugleika. Fólki er annt um sína arfleifð. Sagan og menningararfurinn eru samofin hugmyndum okkar og tilfinningum fyrir umhverfinu, bæði nærumhverfi og landsins alls. Sameiginlegur menningararfur skipar stóran sess í samheldni samfélaga og er því mikilvægur áhrifavaldur á lífsgæði.

Nýlegt úrræði að fella niður virðisaukaskatt af viðhaldi fasteigna ásamt skattaívilnunum er mikilvægt skref í þessu samhengi en jafnframt er kallað eftir því að sjóðir sem veita styrki til endurbóta á eldri byggingum verði efldir. Menningararfurinn er árangursríkt verkfæri til örvunar efnahagslegrar endurreisnar og atvinnusköpunar.

Húsafriðunarnefnd

Í Húsafriðunarnefnd eiga sæti Þorsteinn Gunnarsson arkitekt, sem er formaður nefndarinnar, Pétur H. Ármannsson arkitekt, sem er varaformaður, Einar Njálsson verkefnastjóri í Félagsmálaráðuneyti og Guðmudur Þór Guðmundsson framkvæmdastjóri Kirkjuráðs.

Varamenn eru þau Gylfi Guðjónsson arkitekt, Ingunn Guðmundsdóttir, deildarstjóri, Júlíana Gottskálksdóttir forstöðumaður Listasafns Einars Jónssonar, Guðrún Kristinsdóttir ritari í Háskólanum á Akureyri og Lýður Pálsson safnstjóri.

Júlíana Gottskálksdóttir hefur setið fundi nefndarinnar frá því Nikulás Úlfar Másson var skipaður forstöðumaður þann 1. nóvember 2007.

Þjóðminjavörður hefur rétt til setu á fundum nefndarinnar.

Húsafriðunarsjóður

Húsafriðunarnefnd stjórnar Húsafriðunarsjóði, en hlutverk sjóðsins er að veita styrki til viðhalds og endurbóta á friðuðum húsum og mannvirkjum og til húsa sem hafa menningarsögulegt og listrænt gildi að mati Húsafriðunarnefndar. Sjóðurinn styrkir einnig verkefni sem stuðla að rannsóknum á íslenskum byggingararfi og útgáfu rita um hann.

Húsafriðunarnefnd úthlutar styrkjum úr Húsafriðunarsjóði samkvæmt reglugerð um sjóðinn.

Umsóknarfrestur í sjóðinn skal að jafnaði hefjast 1. október ár hvert og þurfa umsóknir að berast fyrir 1. desember.

Fjárframlög til sjóðsins koma annars vegar af fjárlögum og hins vegar úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga.

Starfssvið Húsafriðunarnefndar

Húsafriðunarnefnd ríkisins starfar samkvæmt lögum um húsafriðun nr. 104/2001 og húsafriðunarreglugerð. Tilgangur laganna er að varðveita íslenska byggingararfleifð sem hefur menningarsögulegt gildi. Hlutverk Húsafriðunarnefndar er að stuðla að varðveislu byggingararfs þjóðarinnar. Því hlutverki sinnir hún með margvíslegum hætti, m.a. með því að:

- móta stefnu í húsverndunarmálum,
- meta hvaða hús er rétt að friða hverju sinni og gera um það tillögur til menntamálaráðherra,
- fara yfir umsóknir um breytingar, viðhald og endurbætur á friðuðum húsum,
- hafa eftirlit með friðuðum húsum og þeim framkvæmdum sem nefndin styrkir,
- gefa álit á áformum um breytingar, flutning eða niðurrif húsa sem reist eru milli 1850 og 1918,
- stjórna húsafriðunarsjóði og veita úr honum styrki samkvæmt úthlutunarreglum sjóðsins,
- halda skrá yfir friðuð hús í landinu,
- veita ráðgjöf og fræðslu um viðhald og varðveislu gamalla húsa,
- stuðla að gerð húsakannana og útgáfu þeirra,
- standa fyrir byggingarsögulegum rannsóknum og útgáfu rita um þær.

Starfsmenn Húsafriðunarnefndar

Forstöðumaður Húsafriðunarnefndar er Nikulás Úlfar Másson.

Aðrir starfsmenn: Guðlaug Vilbogadóttir fornleifafræðingur, Jón Pálsson sérfræðingur og Guðmundur Lúther Hafsteinsson arkitekt.

Í apríl 2009 var vinnuhlutfall Guðmundar Lúthers Hafsteinssonar aukið úr 40% í 70%.

Jón Pálsson, sem unnið hafði hjá Húsafriðunarnefnd óslitið frá 2003, lét af störfum í apríl 2009. Sem sjálfstætt starfandi teiknari hefur hann tekið að sér uppmælingu og teikningu friðaðra húsa fyrir Húsafriðunarnefnd.

Kristrún Úlfarsdóttir var ráðin tímabundið í skráningarvinnu.

Starfsemi 2009

Gaulverjabæjarkirkja

Stóra- Laugardalskirkja Tálknafirði

Heilsuverndarstöðin í Reykjavík

Haldnir voru 11 fundir í Húsafriðunarnefnd á árinu 2009. Í samræmi við lög um húsafriðun hafði nefndin afskipti af og veitti umsagnir vegna breytinga á fjölmörgum friðuðum og varðveisluverðum húsum, auk þess að veita ráðgjöf um endurbætur á húsum vítt og breytt um landið. Að auki gerði Húsafriðunarnefnd athugasemdir við deili- og aðalskipulög í fjölmörgum sveitarfélögum. Of langt mál yrði að telja upp öll þau hús sem Húsafriðunarnefnd hafði afskipti af á árinu, en af friðuðum kirkjum skulu eftirfarandi nefndar: Reykholtskirkja (upphitun o.fl.) Þingvallakirkja (umhverfi), Gaulverjabæjarkirkja (endurbætur ytra byrðis), Hraungerðiskirkja í Flóa (endurbætur innan húss), Hvammskirkja í Norðurárdal (endurbætur ytra byrðis), Stafholtskirkja (endurbætur ytra byrðis), Blönduóskirkja (málun), Dagverðarneskirkja (endurbætur ytra byrðis), Kaldrananeskirkja (endurbætur), Búrfellskirkja í Grímsnesi (endurbætur ytra byrðis) og Stóra Laugardalskirkja í Tálknafirði (endurbætur ytra byrðis). Af friðuðum húsum sem komu til kasta Húsafriðunarnefndar á árinu skulu nefnd: Norræna húsið (endurhönnun afgreiðslu í veitingasal), Miðbæjarskólinn (breytingar innan húss), Vaktarabærinn Garðastræti 23 (endurbygging), Heilsuverndarstöðin (innréttingar í annddyrum), Austurstræti 16 (innréttingar á jarðhæð), Landakotsskóli (skoðaður innanhúss), Gröndalshús Vesturgötu 16B (flutningur), Íþaka (flóttaleiðir) og Viðeyjarstofa (flóttaleiðir), öll í Reykjavík og að auki Héraðsskólinn á Laugarvatni (breytingar innan húss),Gunnarshús á Skriðuklaustri (breytingar á veitingastofu), Hríseyjarviti (fjarskiptabúnaður), Faktorshús í Neðstakaupsstað á Ísafirði (skilti). Þá komu erindi um fjölmörg önnur hús til afgreiðslu hjá

Gunnarshús, Skriðuklaustri, Fljótsdal

Ólafsdalur í Dölum

Menntaskólinn í Reykjavík og Íþaka

Húsafriðunarnefnd. Af þeim skal helst nefna: Grundarstígur 10 (endurbætur og breytingar), Brúarland, Menntaskóli Mosfellsbæjar (endurbætur og breytingar), gamli Búnaðarskólinn í Ólafsdal (breytingar innan húss), Laugarnesskóli í Reykjavík, (breytingar innan húss), Tjarnarbíó í Reykjavík (breytingar innan húss), Kirkjustræti 4-8 í Reykjavík (ný tengibygging og endurbætur), Tryggvagata 10 í Reykjavík (niðurrif og nýbygging), Bergstaðastræti 20 (endurbætur), Búðarstígur 14A á Eyrarbakka (endurbætur), Tyrfingsstaðir á Kjálka í Skagafirði (endurbygging), Suðurgata 38 í Hafnarfirði (endurbætur ytra byrðis), Hellubraut 7 í Hafnarfirði (mat á varðveislugildi).

Framhald var á góðu samstarfi Húsafriðunarnefndar og skipulags- og byggingarsviðs Reykjavíkurborgar um gerð deiliskipulags í Reykjavík. Þann 13. febrúar mættu Helgi Hjálmarsson arkitekt, Björn Helgason byggingafræðingur og Ingvi Pétursson rektor á fund nefndarinnar og kynntu tillögu að deiliskipulagi MR-reits. Síðar á árinu fór nefndin í vettvangsskoðun um svæði skólans. Aðrar deiliskipulagstillögur sem voru til umfjöllunar í Húsafriðunarnefnd árið 2009 voru deiliskipulag lóðar Vogaskóla, horn Austurstrætis og Lækjargötu, Alþingisreitur, Túngötureitur, Framnesvegsreitur, Urðarstígsreitir og Lokastígsreitir. Að auki veitti forstöðumaður ráðgjöf vegna deiliskipulagstillögu í Stykkishólmi. Þá voru tvær aðalskipulagstillögur sendar til Húsafriðunarnefndar til umsagnar, aðalskipulag Helgafellssveitar og Norðurþings.

Tyrfingsstaðir á Kjálka, Skagafirði

Til Húsafriðunarnefndar bárust eftirfarandi erindi um niðurrif húsa:

Oddagata 3, Seyðisfirði – skúrar á baklóð
Tryggvagata 10, Reykjavík
Vatnsstígur 4, Reykjavík
Lækjargata 13, Akureyri
Hafnargata 47, Bolungarvík
Fjarðargata 34 og 34A, Þingeyri
Goðabraut 12, Dalvík
Aðalstræti 74, Akureyri
Skáli, Berufirði
Sauðafell í Dölum

Fornleifauppgröftur á lóð Aðalstrætis 22 í Reykjavík

Um afgreiðslur allra ofantaldra erinda vísast í fundargerðir Húsafriðunarnefndar.

Innra starf á árinu 2009

Heimasíða

Samningur var gerður við Hugsmiðjuna um gerð heimasíðu og við Loftmyndir, árið 2008, um afnot af loftmyndum þar sem hægt er að skoða öll friðuð hús á landinu og umhverfi þeirra. Ný heimasíða Húsafriðunarnefndar var opnuð í október 2008. Á árinu 2009 var unnið áfram við þróun heimasíðunnar með það að markmiði að helstu upplýsingar er varða húsafriðun og húsvernd verði aðgengilegar almenningi á heimasíðu Húsafriðunarnefndar.

Skrá yfir friðuð hús

Skrá yfir friðuð hús

Tekin var saman skrá yfir friðuð hús á Íslandi og er hún aðgengileg á heimasíðunni. Verið er að fullvinna skrána, þ.e. með viðeigandi upplýsingum um hvert hús ásamt ljósmynd. Á árinu 2009 voru fullskráð á heimasíðuna öll friðuð hús utan höfuðborgarsvæðisins og Reykjaness.

Eyðublað til húsaskráninga

Skrá yfir hús sem hlotið hafa styrk úr Húsafriðunarsjóði

Settir hafa verið listar á heimasíðu nefndarinnar yfir öll hús sem hlotið hafa styrki úr Húsafriðunarsjóði frá árinu 1997. Unnið er að því að gera allar úthlutanir úr Húsafriðunarsjóði, frá því er hann var stofnaður árið 1975, aðgengilegar á heimasíðu Húsafriðunarnefndar.

Umsóknareyðublað fyrir Húsafriðunarsjóð

Nýtt umsóknareyðublað fyrir Húsafriðunarsjóð sem gerir umsækjendum kleift að sækja um styrk til sjóðsins á heimasíðu Húsafriðunarnefndar var lagfært enn frekar á árinu. Allt miðar að því að einfalda umsóknarferlið eins og framast er kostur. Þótti það gefa góða raun.

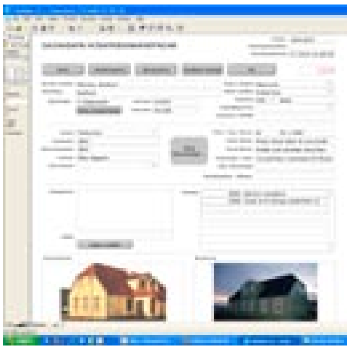

Gagnagrunnur Húsafriðunarnefndar

Leiðbeiningarrit um gerð húsakannana

Áfram var haldið vinnu við gerð leiðbeininga um gerð húsakannana sem hefur það að markmiði að gera þeim aðilum sem taka að sér að vinna húsakannanir auðveldara að vinna eftir þeim auk þess sem mikilvægt þykir að allir vinni samkvæmt sama kerfi. Að höfðu samráði við Hönnu Rósu Sveinsdóttur hjá Minjasafni Akureyrar, Guðnýju Gerði Gunnarsdóttur borgarminjavörð og Guðmund Lúther Hafsteinsson arkitekt, var gefinn út geisladiskur með eyðublaði til húsaskráninga og leiðbeiningum um notkun kerfisins, í júní 2009. Var geisladiskurinn afhentur þeim aðilum sem sótt höfðu um styrk til Húsafriðunarsjóðs til að gera húsakannanir. Nú er verið að vinna húsakannanir samkvæmt þessu nýja skráningarkerfi m.a. í Fjarðabyggð, Reykjanesbæ, Sandgerðisbæ, Ísafjarðarbæ og Vesturbyggð.

Úthlutunarreglur fyrir Húsafriðunarsjóð

Forstöðumaður lagði fram nýjar úthlutunarreglur fyrir Húsafriðunarsjóð á fundi Húsafriðunarnefndar í október árið 2008, til samþykktar. Menntamálaráðherra staðfesti þær þann 28. janúar 2009. Úthlutunarreglurnar hafa verið settar á heimasíðu nefndarinnar.

Skjalavarsla

Tekið var upp nýtt kerfi í vörslu skjala Húsafriðunarnefndar, bæði er varðar stafræna- og skjallega vörslu á árinu 2008. Stofnað var gagnasafn Húsafriðunarnefndar, þar sem m.a. öll erindi, gömul og ný, fá sérstakt númer. Tölvu- og verkfræðiþjónustan var fengin til að gera nýjan gagnagrunn á tölvutæku formi í FileMaker. Hefur þessi vinna létt til muna alla afgreiðslu á skrifstofu Húsafriðunarnefndar auk þess sem varðveisla gagna er tryggð til framtíðar.

Útgáfa

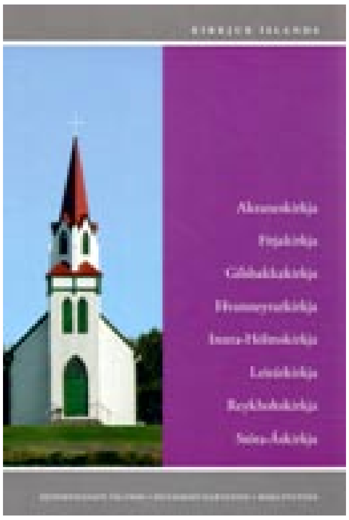

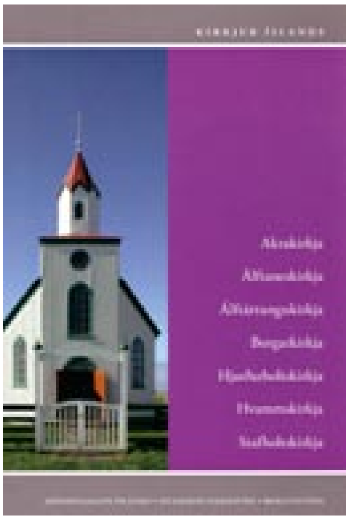

Kirkjur Íslands, 13. og 14. bindi

Á árinu komu út tvö ný bindi, nr. 13 og 14, í ritröðinni Kirkjur Íslands. Kirkjur Íslands eru gefnar út í samstarfi við Biskup Íslands, Þjóðminjasafn Íslands og Hið íslenska bókmenntafélag. Samkvæmt samningi sem undirritaður var þann 1. nóvember 2008 teljast Húsafriðunarnefnd, Þjóðminjasafn og Biskupsstofa aðalútgefendur ritraðarinnar og höfundarrétthafar ásamt höfundum og Hið íslenska bókmenntafélag meðútgefandi um prentun, kynningu og dreifingu ritraðarinnar. Gert er ráð fyrir að fullbúin verði ritröðin 26 bækur og að sú síðasta verði gefin út árið 2015.

Í bindum nr. 13 og 14 er fjallað um eftirtaldar friðaðar kirkjur, ásamt gripum og minningarmörkum í Borgarfjarðarprófastdæmi: Akrakirkja, Álftaneskirkja, Álftártungukirkja, Borgarkirkja, Hjarðarholtskirkja, Hvammskirkja, Stafholtskirkja, Akraneskirkja, Fitjakirkja, Gilsbakkakirkja, Hvanneyrarkirkja, Innra-Hólmskirkja, Leirárkirkja, Reykholtskirkja og Stóra-Áskirkja.

Höfundar eru Björk Ingimundardóttir, Geir Waage, Guðmundur L. Hafsteinsson, Guðrún Harðardóttir, Guðrún Sveinbjarnardóttir, Gunnar Bollason, Lilja Árnadóttir og Sigríður Björk Jónsdóttir.

Húsafriðunarnefnd lét gera sýningu upp úr bindum nr. 5 - 10, í ritröðinni Kirkjur Íslands, sem sett var upp í Snorrastofu í Reykholti 24. júlí 2009. Við opnun sýningarinnar fluttu erindi Þorsteinn Gunnarsson og Lilja Árnadóttir.

Áður hafa komið út eftirtalin rit í ritröðinni Kirkjur Íslands:

Rit 1 (2001): Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Hrepphólakirkja, Hrunakirkja og Tungufellskirkja.

Rit 2 (2002): Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Hraungerðiskirkja, Ólafsvallakirkja, Stóra-Núpskirkja og Villingaholtskirkja.

Rit 3 (2002): Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Bræðratungukirkja, Búrfellskirkja, Miðdalskirkja, Mosfellskirkja og Torfastaðakirkja.

Rit 4 (2003): Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Eyrarbakkakirkja, Gaulverjabæjarkirkja, Kotstrandarkirkja, Stokkseyrarkirkja, Strandarkirkja, Úlfljótsvatnskirkja og Þingvallakirkja.

Rit 5 (2005): Friðaðar kirkjur í Skagafjarðarprófastsdæmi: Goðdalakirkja, Hvammskirkja, Ketukirkja, Reykjakirkja, Reynistaðarkirkja, Sauðárkrókskirkja, Silfrastaðakirkja, Sjávarborgarkirkja og Víðimýrarkirkja.

Rit 6 (2005): Friðaðar kirkjur í Skagafjarðarprófastsdæmi: Barðskirkja, Fellskirkja, Grafarkirkja, Hofskirkja, Hofsstaðakirkja, Hóladómkirkja, Knappsstaðakirkja og Víðvíkurkirkja.

Rit 7 (2006): Friðaðar kirkjur í Húnavatnsprófastsdæmi: Árneskirkja, Kaldrananeskirkja, Kollafjarðarneskirkja, Staðarkirkja í Steingrímsfirði, Breiðabólstaðarkirkja, Kirkjuhvammskirkja, Staðarbakkakirkja, Staðarkirkja í Hrútafirði, Vesturhópshólakirkja og Víðidalstungukirkja.

Rit 8 (2006): Friðaðar kirkjur í Húnavatnsprófastsdæmi: Auðkúlukirkja, Bergsstaðakirkja, Blönduóskirkja, Bólstaðarhlíðarkirkja, Hofskirkja, Holtastaðakirkja, Svínavatnskirkja, Undirfellskirkja og Þingeyrakirkja.

Rit 9 (2007): Friðaðar kirkjur í Eyjafjarðarprófastsdæmi: Bakkakirkja, Bægisárkirkja, Glæsibæjarkirkja, Kvíabekkjarkirkja, Miðgarðakirkja, Möðruvallakirkja í Hörgárdal, Ólafsfjarðarkirkja, Tjarnarkirkja, Urðakirkja og Vallakirkja.

Rit 10 (2007): Friðaðar kirkjur í Eyjafjarðarprófastsdæmi: Akureyrarkirkja, Grundarkirkja, Hólakirkja, Lögmannshlíðarkirkja, Minjasafnskirkja, Munkaþverárkirkja, Möðruvallakirkja í Eyjafirði og Saurbæjarkirkja.

Rit 11 (2008): Friðaðar kirkjur í Kjalarnessprófastsdæmi: Hvalsneskirkja, Kálfatjarnarkirkja, Keflavíkurkirkja, Kirkjuvogskirkja, Krýsuvíkurkirkja, Landakirkja, Njarðvíkurkirkja og Útskálakirkja.

Rit 12 (2008): Friðaðar kirkjur í Kjalarnessprófastdæmi: Bessastaðakirkja, Brautarholtskirkja, Fríkirkjan í Hafnarfirði, Hafnarfjarðarkirkja, Lágafellskirkja, Reynivallakirkja, Saurbæjarkirkja á Kjalarnesi og Vindáshlíðarkirkja.

Ráðgjöf, fræðsla og miðlun

Háskóli Íslands – Forstöðumaður kenndi á einu námskeiði við fornleifadeild Háskóla Íslands.

Háskólinn á Hólum – Forstöðumaður hélt fyrirlestur um húsvernd og húsafriðun fyrir nemendur í Háskólanum á Hólum.

Bessastaðakirkja – Formaður Húsafriðunarnefndar hélt fyrirlestur um Bessastaðakirkju og umdeildar breytingar sem gerðar voru á henni 1946-1948.

Nesstofa – Formaður Húsafriðunarnefndar veitti gestum leiðsögn um Nesstofu og fjallaði um byggingu hússins og nýlega endurgerð.

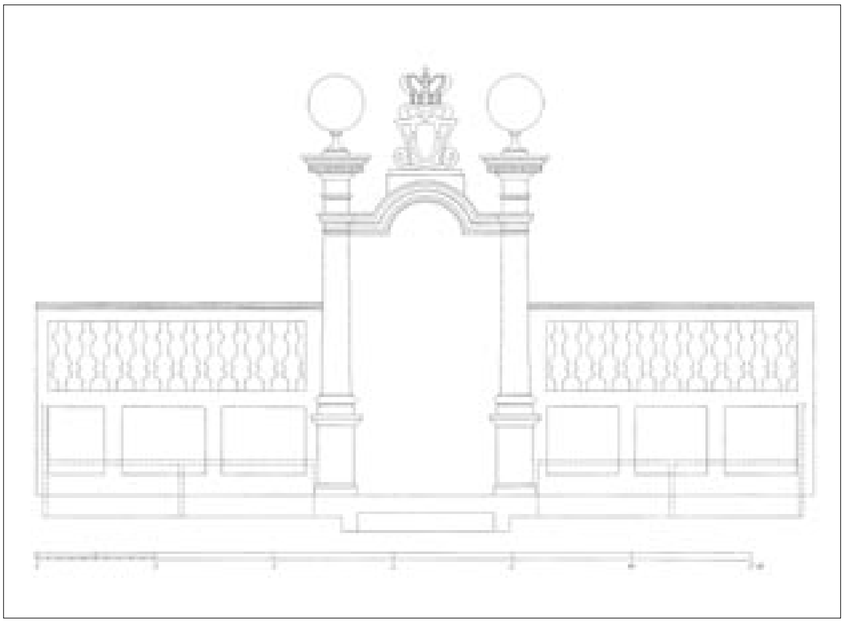

Milliverk Bessastaðakirkju frá 1792. Tekin úr kirkjunni. Teikning Þorsteins Gunnarssonar

Námskeið – Húsafriðunarnefnd stóð, ásamt Iðunni fræðslusetri, fyrir einu námskeiði um viðgerðir og endurbætur á gömlum húsum á árinu, í Reykjavík. Einnig kostaði nefndin einn fyrirlesara á námskeiði Völundarverks Reykjavíkurborgar.

Útvarp/Sjónvarp – Forstöðumaður veitti viðtöl í útvarpsþáttum um sögu Tryggvagötu, flutningshús í Reykjavík, endurbyggingu Höfða eftir bruna og Völundarverk Reykjavíkurborgar. Einnig gaf forstöðumaður álit á ýmsu er varðar byggingararf þjóðarinnar í dagblöðum, sjónvarpi og netmiðlum.

Kirkjur Íslands – Hinn 24. september stóð Húsafriðunarnefnd, Þjóðminjasafn Íslands og Þjóðskjalasafn Íslands fyrir ráðstefnu um Kirkjur Íslands. Erindi fluttu Þorsteinn Gunnarsson, Jón Torfason, Björk Ingimundardóttir, Sigríður Björk Jóns-

Þorsteinn Gunnarsson formaður Húsafriðunarnefndar, Hilmar Bjarnason, Geir Hólm og Nikulás Úlfar Másson forstöðumaður Húsafriðunarnefndar

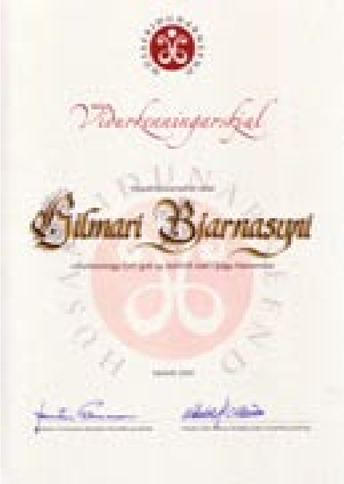

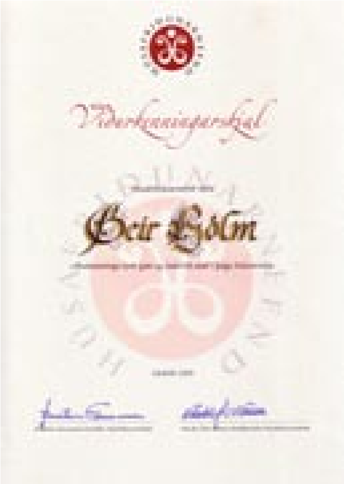

dóttir, Lilja Árnadóttir, Guðrún Harðardóttir og Gunnar Bollason. Ráðstefnustjóri var Margrét Hallgrímsdóttir þjóðminjavörður.

Seta í nefndum og stjórnum

Forstöðumaður var á árinu skipaður í ritnefnd ritraðarinnar um Kirkjur Íslands. Aðrir í ritnefnd eru herra Karl Sigurbjörnsson biskup, Margrét Hallgrímsdóttir þjóðminjavörður og Þorsteinn Gunnarsson, formaður Húsafriðunarnefndar. Ritstjórar eru þeir Þorsteinn Gunnarsson og Jón Torfason skjalavörður.

Forstöðumaður var á aðalfundi Rekstrarfélags Sarps sf, gagnasafns í minjavörslu, þann 7. maí 2009, kjörinn í framkvæmdastjórn félagsins. Aðrir í framkvæmdastjórninni eru Anna Guðný Ásgeirsdóttir á Þjóðminjasafni og Guðný Gerður Gunnarsdóttir borgarminjavörður og safnstjóri Minjasafns Reykjavíkur.

Ferðir starfsmanna innan lands á árinu 2009

Eitt af megin verkefnum Húsafriðunarnefndar er að veita ráðgjöf um viðhald, viðgerðir, endurbætur og breytingar á eldri húsum á Íslandi. Er það mikið kappsmál að þessu hlutverki sé sinnt af kostgæfni. Farnar voru um 50 ferðir víðs vegar um landið í þessum tilgangi, auk skoðana vegna beiðna um niðurrif húsa. Auk þess krefst samningur Húsafriðunarnefndar og Þjóðminjasafns um viðhald og viðgerðir á húsasafni Þjóðminjasafnsins fjölmargra ferða um allt land.

Erlend samskipti á árinu 2009

Forstöðumaður sótti tvo fundi stýrihóps um verndun minja við Eystrasalt (Monitoring Group on Cultural Heritage in the Baltic Sea States) á árinu. Annar var haldinn í Slésvík í Þýskalandi 24. til 26. maí og hinn í Gdansk í Póllandi 25. til 27. október.

Guðlaug Vilbogadóttir tók þátt í vinnusmiðju um stafræna skráningu menningarminja sem haldin var í Osló 9. og 10. nóvember 2009, á vegum stýrihóps um verndun minja við Eystrasalt (Monitoring Group on Cultural Heritage in the Baltic Sea States).

Guðmundur L. Hafsteinsson tók þátt í fundi vinnuhóps um varðveislu og viðhald eldri húsa, í Röros í Noregi, sem haldinn var í maí 2009 á vegum stýrihóps um verndun minja við Eystrasalt (Monitoring Group on Cultural Heritage in the Baltic Sea States).

Stýrihóp um verndun minja við Eystrasalt skipa háttsettir starfsmenn í minjavörslu eftirtalinna landa: Noregur, Svíþjóð, Danmörk, Finnland, Eistland, Lettland, Litháen, Rússland, Pólland, Þýskaland og Ísland.

Samráðsfundir

Á árinu voru haldnir nokkrir fundir með starfsfólki Þjóðminjasafns Íslands um málefni er snerta báðar stofnanir, einkum mál er varða húsasafn Þjóðminjasafnsins. Forstöðumaður átti nokkra fundi með sviðsstjóra Skipulags- og byggingarsviðs Reykjavíkur til skrafs og ráðagerða.

Viðurkenningar

Þann 12. desember 2009 veitti Húsafriðunarnefnd Hilmari Bjarnasyni og Geir Hólm viðurkenningu fyrir gott og ósérhlíft starf í þágu húsverndar. Starfsvettvangur þeirra var aðallega á Eskifirði, þar sem þeir stuðluðu að verndun mikilvægra húsa í byggingarsögu þjóðarinnar.

Friðun húsa

Húsafriðunarnefnd samþykkti á árinu 2009 að leggja til að eftirfarandi hús verði friðuð. Tillaga þess eðlis var send ráðherra til ákvörðunar.

Grandagarður 2, Alliancehúsið, Reykjavík 1924
Friðunin taki til ytra byrðis.

Laufásvegur 7, Þrúðvangur, Reykjavík 1918
Friðunin taki til ytra byrðis og útskorinna hurða og lágmynda í stofum hússins ásamt aðalhurð og stiga.

Hringbraut 35-49, Reykjavík 1942-44
Friðunin taki til ytra byrðis.

Leikvallaskýli, Héðinsvelli við Hringbraut, Reykjavík 1943
Friðunin taki til ytra byrðis.

Verkamannbústaðirnir við Hringbraut, Reykjavík 1931-37
Friðunin taki til ytra byrðis.

Dagverðarneskirkja
Á fundi Húsafriðunarnefndar þann11. ágúst 2009 var samþykkt að setja Dagverðarneskirkju á skrá yfir friðuð hús. Kirkjan var endurbyggð 1934 upp úr viðum eldri kirkju sem smíðuð var 1848-1849 af Stefáni Björnssyni snikkara.

Að fenginni tillögu Húsafriðunarnefndar friðaði mennta- og menningarmálaráðherra eftirtalin hús árið 2009:

Verbúðir, Grandagarður 15-35, 43-81 og 85-99, Reykjavík 1945-55
Friðað af menntamálaráðherra 26. mars 2009. Friðun nær til ytra byrðis verbúðanna. Steinsteypuhús. Hönnuðir Eiríkur Einarsson arkitekt og Valgeir Björnsson verkfræðingur.

Laugarneskirkja við Kirkjuteig Reykjavík 1949
Friðuð af menntamálaráðherra 16. nóvember 2009. Friðun nær til ytra byrðis kirkjunnar. Steinsteypuhús. Hönnuður Guðjón Samúelsson arkitekt.

Hafnargata 11, Ríkið, Seyðisfjörður 1918
Friðað af menntamálaráðherra 24. febrúar 2009. Friðunin nær til ytra byrðis hússins og verslunarinnréttinga á 1. hæð.

Grandagarður 2, Alliancehúsið, Reykjavík

Laufásvegur 7, Þrúðvangur, Reykjavík

Hringbraut 35-49, Reykjavík

Leikvallaskýli, Héðinsvelli við Hringbraut, Reykjavík

Verkamannabústaðir við Hringbraut, Reykjavík

Dagverðarneskirkja, Fellströnd

Hafnargata 11, Ríkið, Seyðisfirði

Laugarneskirkja, Reykjavík

Verbúðir Grandagarði, Reykjavík

Húsasafn Þjóðminjasafnsins

Hraunskirkja í Keldudal

Viðgerð á baðstofunni í Laufási sumarið 2009

Samkvæmt þjónustusamningi á milli Þjóðminjasafns Íslands og Húsafriðunarnefndar annast Húsafriðunarnefnd umsjón með varðveislu húsa í húsasafni Þjóðminjasafnsins. Húsafriðunarnefnd lætur í þeim tilgangi meta viðgerðarþörf einstakra húsa, gerir verk- og kostnaðaráætlanir, hefur umsjón með hönnunarvinnu, framkvæmdum og annast eftirlit með þeim.

Á árinu 2009 var unnið að viðgerðum margra húsa og voru þær helstu þessar: Á Bustarfelli voru veggir í krókgangi og hlóðaeldhúsi endurhlaðnir og gert við þekjur, á Grenjaðarstað var kampur milli stofu og skemmu tekinn niður og endurhlaðinn, Hraunskirkja í Keldudal var máluð að utan og þak tjargað, á Keldum voru gömlu bæjarhúsin girt varanlegri girðingu og í samvinnu við sóknarnefnd Keldnakirkju og Kirkjugarðaráð var unnið við að endurhlaða norðurvegg kirkjugarðsins sem jafnframt eru traðir við bæjarhúsin, í Laufási var unnið við baðstofuna, veggir endurhlaðnir og þekjan endurnýjuð og gert við timburgrind hússins, í Nesstofu var áfram unnið við ýmsan frágang og var stofan að því loknu opnuð almenningi til sýnis snemmsumars, gert var við glugga og útihurð á pakkhúsinu á Hofsósi og voru gluggarnir að því loknu málaðir, lokið var við framkvæmdir í Reykholtskirkju og gengið frá upphitun kirkjunnar, yfirgripsmiklum viðgerðum á Sómastöðum lauk á árinu og undir lok ársins var byrjað að mála húsið að innan. Við önnur hús var unnið að ýmsu minniháttar viðhaldi en sumum var ekki hægt að sinna vegna fjárskorts. Til viðhalds húsanna var varið 69 milljónum króna árið 2009.

Guðmundur Lúther Hafsteinsson:

Sómastaðir við Reyðarfjörð

Sómastaðir að lokinni viðgerð sumarið 2010

Steinhúsið á Sómastöðum við Reyðarfjörð verður tæplega talið mikið um sig eða háloftuð bygging. Það er aðeins um 7,6 m að lengd og 4,9 m á breidd en veggirnir um 70 cm þykkir. En í því felast önnur gildi sem gerir það verðugan fulltrúa í húsasafni Þjóðminjasafns Íslands. Húsið er í fallegum hlutföllum, vel byggt og einfaldrar gerðar: Lágur kjallari, hæð og portbyggt ris. Það er hlaðið úr lítt tilhöggnu hellugrjóti úr næsta nágrenni þess og var fyllt á milli steina með jökulleir, sem einnig er nefndur smiðjumór, og er þetta afar fátíður byggingarmáti. Að utan og innan var fúað á milli steinanna með kalkmúr.

Hans Jakob Beck útvegsbóndi byggði steinhúsið á Sómastöðum árið 1875 sem framhús við torfbæ sem stóð norðan við húsið. Mörg dæmi eru þess að timburhús hafi verið byggð sem framhús í lok 19. og í byrjun 20. aldar en það mun hins vegar vera harla fátítt að steinhús hafi verið byggt sem framhús við torfbæ. Hans Jakob fæddist á Eskifirði 1838 og lést 1920. Hann var tvíkvæntur, fyrri kona hans var Steinunn Pálsdóttir (1847-1897) frá Karlaskála og eignuðust þau 13 börn. Seinni kona hans var Mekkin Jónsdóttir (1883-1974) frá Vöðlum í Vöðluvík. Áttu þau saman 10 börn. Af þeim er kominn mikill ættbogi og fjölmargir afkomendur þeirra búa í Fjarðabyggð.

Þegar torfbærinn fór að ganga úr sér var byggt timburhús við vesturgafl steinhússins og var innangengt á milli húsanna. Timburhúsið var síðar rifið og annað minna byggt í stað þess en það skemmdist við það að bifreið var ekið á það en þjóðvegurinn á milli Reyðarfjarðar og Eskifjarðar lá svo að segja meðfram framhlið hússins. Eftir ákeyrsluna var timburhúsið rifið og steinsteyptur inngönguskúr byggður við vesturgaflinn. Steinsteypt íbúðarhús var byggt árið 1950 nokkru norðvestan við steinhúsið og eftir það var það notað sem geymsla.

Ríkissjóður keypti jörðina þegar uppi voru áform um byggingu málmbræðslu við Reyðarfjörð og Þjóðminjasafn Íslands tók við steinhúsinu til varðveislu árið 1989. Lét safnið hefja viðgerð á húsinu á árunum 1991-1992. Þá var steinsteypti inngönguskúrinn rifinn, efsti hluti austurgafls var tekinn niður og endurhlaðinn og skipt um bitana yfir glugghúsinu. Einnig var bárujárn tekið af þaki og rennisúð lögð í staðinn, gluggar endurnýjaðir, nema kjallaragluggar, asbestplötur teknar af gaflhlöðum og þau endursmíðuð og klædd listaþili. Hjörleifur Stefánsson arkitekt hafði umsjón með framkvæmdunum og yfirsmiður var Geir Hólm á Eskifirði. Má fullvíst telja að þessar framkvæmdir hafi bjargað húsinu frá eyðileggingu.

Um langt árabil var ekki unnið að viðgerð hússins en þegar framkvæmdir við byggingu Fjarðaráls við Reyðarfjörð voru að hefjast var aftur farið að huga að húsinu. Árið 2004 gerði Björn Sveinsson verkfræðingur úttekt á húsinu til að meta ástand þess og þörf á fyrirbyggjandi aðgerðum vegna hinna stórtækju bygging-

Unnið að viðgerð múrstofu í janúar 2009

arframkvæmda t.d. hvað varðaði titring vegna sprenginga. Einar S. Hjartarson húsasmíðameistari gerði líka úttekt á Sómastöðum á vegum Húsafriðunarnefndar árið 2006. Gerði hann nokkra grein fyrir ástandi hússins og helstu kostnaðarliðum vegna viðgerðar þess. Þjóðminjasafn Ísland sótti um styrk til viðgerðar steinhússins til Alcoa Foundation og fékkst 16 milljón kr. styrkur til viðgerðarinnar á árunum 2008-2009.

Húsið var mælt og teiknað árið 2007 og mótuð stefna um viðgerð þess. Þar var leitast við að varðveita eins mikið af upprunalegri gerð hússins eins og unnt var eftir heimildum í því sjálfu. Þó var gert ráð fyrir því að einnig yrði tekið tillit til seinni tíma breytinga í þeim tilvikum sem upplýsingar skorti um upprunalegan frágang eða nauðsynlegt þætti til þess að varpa nokkru ljósi á hina löngu sögu hússins. Eftir að framkvæmdir hófust kom ýmislegt í ljóst sem hulið var af seinni tíma viðbótum og breytingum og renndi frekari stoðum undir nánari útfærslu á viðgerð hússins.

Framkvæmdir við húsið hófust í ágúst 2008 og var unnið að lagfæringum á vegghleðslum fram yfir áramótin. Var byrjað neðan frá kjallara og unnið upp veggina en fyrst voru gólfbitar og gólfborð jarðhæðar fjarlægð enda ónýt af fúa. Að kjallaraviðgerðum loknum var nýtt gólf sett í húsið. Texplötur á veggjum og lofti jarðhæðar voru teknar niður og milliþil á jarðhæðinni. Þilið var síðan endursmíðað á upprunalegum stað og í því farið eftir þeim sporum sem fundust í húsinu. Panelborð sem voru undir texplötum í stofunn í innri hluta hússins voru fjarlægð en undir þeim var upprunaleg múrhúðun á steinveggjunum römmuð inn af gólfsyllu, loftsyllu og hornstöfum. Gert var við múrinn, syllur og stafi og múrstofan endurgerð í upprunaleggri mynd. Í eldhúsi í fremri hluta hússins fundust ekki merki um upprunalegan frágang veggja og þar voru panelborð undir texplötum látin halda sér. Á efri hæð hússins var portveggur á framlofti endursmíðaður og gert var við skemmdir í panelklæðningu í herbergi við vesturgafl. Í herbergi í austurenda er upprunalegt spjaldaþil og var gert við fúaskemmdir í því. Raflagnir voru lagðar um húsið til lýsingar og upphitunar og lagt fyrir öryggisbúnaði. Inngönguskúr var byggður við vesturgafl hússins og tekur form hans mið að steinsteypta skúrnum sem þar var fyrrum en efnisvalið tekur mið af listaþili á göflum og rennisúð á þaki steinhússins. Húsið var loks málað að innan en þess gætt að mála það í upprunalegum litum. Þó er óhreifð málning á vegghlutum í eldhúsi, á framlofti og báðum herberjum uppi. Yfirsmiður og byggingameistari var Gunnar Bjarnason húsasmíðameistari, Helgi Sigurðsson múrari og hleðslumaður annaðist viðgerð á steinveggjum, raflagnir annaðist Andrés Elísson rafvirkjameistari og Snorri Guðvarðsson málarameistari sá um málun hússins. Verður ekki látið hjá líða á þessum vettvangi að þakka þeim fyrir vel unnin störf.

Múrstofan að viðgerð lokinni

Þjóðminjasafn Íslands hefur gert samning við Safnastofnun Fjarðabyggðar og Minjasafn Austurlands um að taka við steinhúsinu á Sómastöðum til umsjónar og rekstrar og verður húsið m.a. notað til sýningahalds. Húsið var formlega tekið í notkun 17. ágúst 2010 við opnun sýningar um íbúa hússins og búskaparhætti á Sómastöðum þegar húsið var byggt.

Kynnisferð Húsafriðunarnefndar um Reykjanes og Vestmannaeyjar 2009

Dagana 9. og 10. júní árið 2009 fór Húsafriðunarnefnd í kynnisferð um Reykjanes og til Vestmannaeyja. Þau sem þátt tóku í ferðinni voru Þorsteinn Gunnarsson formaður, Pétur H. Ármannsson, Einar Njálsson, Guðmundur Þór Guðmundsson, Júlíana Gottskálksdóttir, Margrét Hallgrímsdóttir Þjóðminjavörður og Nikulás Úlfar Másson forstöðumaður nefndarinnar. Fyrsti viðkomustaður var Kálfatjarnarkirkja í Vogum á Vatnsleysuströnd, þar sem Árni K. Magnússon gjaldkeri sóknarnefndar, Birgir Þórarinsson og Oktavía Ragnarsdóttir frá Minjafélagi Vatnsleysustrandar og Hjálmar Loftsson húsasmiður tóku á móti nefndinni. Eftir að kirkjan hafði veið skoðuð var gengið að gömlu hlöðunni sem hefur verið endurhlaðin eftir að þakið fauk af henni árið 2007 og síðan niður að gamla skólahúsinu sem flutt var frá Norðurkoti, en Hjálmar hefur unnið góðar endurbætur á því undanfarin ár. Því næst sýndu heimamenn nefndinni Ásláksstaði, sem er elsta húsið á Vatnsleysuströnd, byggt árið 1884 úr viðum úr skútunni Jamestown og Kirkjuhvol, samkomuhús kven- og ungmennafélaganna, byggt árið 1935. Þessu næst var haldið til Voga þar sem rústir Stóru Voga voru skoðaðar, en Sverrir Runólfsson hlóð Stóru Voga árið 1871. Gott handverk Sverris má enn sjá í því sem eftir stendur. Við kirkjuna í Innri Njarðvík tóku Einar G. Ólafsson og Sigrún Ásta Jónsdóttir safnstjóri á móti nefndinni og sýndu kirkjuna og gamla íbúðarhúsið sem reist var árið 1906 en hefur nú verið opnað almenningi sem hluti Byggðasafns Reykjanesbæjar. Er komið var að Duus húsum í Keflavík sýndu auk Sigrúnar, Valgerður Guðmundsdóttir framkvæmdastjóri Menningarsviðs og Guðlaugur H. Sigurjónsson framkvæmdastjóri Umhverfis- og skipulagssviðs húsin, sem byggð voru á áttunda áratug 19. aldar og undirgangast nú miklar endurbætur þannig að til prýði er fyrir Reykjanesbæ. Þessu næst var Gamla búð (1870) og Fischershús (1884) athuguð, en bæði þessi hús bíða nú tímabærra endurbóta. Að Útskálum var ný endurbætt kirkja og prestsbústaðurinn, sem verið er að endurgera, skoðað í fylgd Jóns Hjálmarssonar formanns sóknarnefndar. Var gerður góður rómur að þessum staðarbótum. Úti á Garðskaga voru vitarnir athugaðir auk þess sem Byggðasafnið á Garðskaga var skoðað og snædd súpa á Flösinni sem er í sama húsnæði. Sandgerðisviti var skoðaður á leiðinni út á Hvalsnes, þar sem Reynir Sveinsson sýndi kirkjuna og sagði frá sögu hennar auk þess sem áform um endurnýjun glugga og gólfefna voru reifuð. Næst var komið við í Kirkjuvogskirkju í Höfnum, þar sem Ósk Kristinsdóttir formaður sóknarnefndar sýndi kirkjuna. Næstu endurbætur voru ræddar og kom m.a. fram að undurnýja þyrfti útihurðina. Reykjanesviti var skoðaður á leiðinni til Grindavíkur þar sem eftirtalin hús voru skoðuð og tekin út: Kvennó, Kvennfélagshúsið (1929), Flagghúsið, sem áður stóð á lóð Garðhúsa og hefur nýlega hlotið góðar endurbætur, Garðhús (1912), steinsteypt hús sem telst vera mikilvægt í bæjarmyndinni, Lækn-

Ásláksstaðir, Vogum, Vatnsleysuströnd

Stóru-Vogar, Vatnsleysuströnd

Innri-Njarðvíkurkirkja, Reykjanesi

Vesturbraut 10, Garðhús, Grindavík

Duus-hús, Keflavík

Hvalsneskirkja, Reykjanesi

Húsafriðunarnefnd við Landlyst í Vestmannaeyjum

ishúsið sem Guðjón Samúelsson teiknaði árið 1930, hús Einars Einarssonar frá Garðhúsum (Bogesenshús) og gömlu kirkjuna, sem hefur verið afhelguð og er því ekki friðuð. Hún er nú 100 ára og er ætlunin að gera henni til góða á aldarafmælinu. Krýsuvíkurkirkja og húsið í Herdísarvík voru skoðuð á leiðinni út í Selvog, þar sem drukkið var kaffi áður en haldið var að Strandarkirkju þar sem Sylvía Ágústsdóttir sýndi kirkjuna. Þessu næst var haldið til Þorlákshafnar þaðan sem siglt var með Herjólfi til Vestmannaeyja, þar sem gist var á Hótel Þórshamri. Fyrsti viðkomustaður í Eyjum var Landakirkja þar sem Séra Kristján Björnsson sagði frá kirkjunni ásamt Sigurfinni Sigurfinnssyni meðhjálpara. Séra Kristján sýndi einnig stafkirkjuna á Skansinum auk þess sem húsið Landlyst var skoðað. Þessu næst var haldið á skrifstofu tækni- og umhverfissviðs Vestmannaeyja þar sem fundað var með Sigurði Smára Benónýssyni byggingarfulltrúa, Ólafi Þór Snorrasyni framkvæmdastjóra umhverfis- og framkvæmdasviðs og Kristínu Jóhannesdóttur og Drífu Kristjánsdóttur bæjarfulltrúum. Þar kynnti formaður starfsemi Húsafriðunarnefndar og spunnust í kringum það umræður um gerð húsakannana, endurbætur og viðhald eldri húsa, t.a.m. gamla sjúkrahúsið, auk þess sem heimafólk kynnti gagnavef um sögu Vestmannaeyja, Heimaslóð. Var að lokum sammælst um mikilvægi þess að bæjarstjórn Vestmannaeyja og Húsafriðunarnefnd hefðu gott samráð um viðgang og framtíð byggingararfs Vestmannaeyja. Að loknum fundi hélt nefndin í skoðunarferð um Heimaey undir leiðsögn Kristínar Jóhannesdóttur. Eftirtalið er það helsta sem skoðað var: Eyjabúð og Skvísusund, Samkomuhúsið og Verslun A. Gunnlaugssonar, bæði teiknuð af Gunnlaugi Halldórssyni arkitekt, Pompey norðursins, þar sem verið er að grafa upp hús undan nýja hrauninu, Herjólfsbærinn í Herjólfsdal og Stórhöfði, þar sem Óskar J. Sigurðsson vitavörður spjallaði við hópinn. Að lokinni skoðunarferðinni og kaffisopa í Café Volcano var flogið til Reykjavíkur.

Strandarkirkja, Reykjanesi

Landakirkja, Vestmannaeyjum

Pompei norðursins, Eldheimar, Vestmannaeyjum

Styrkir 2009

Breiðletraðir styrkir eru ákvarðaðir af Fjárlaganefnd í samráði við Húsafriðunarnefnd. Upphæðir eru í þús. króna.

FJÖLDI UMSÓKNA/STYRKJA

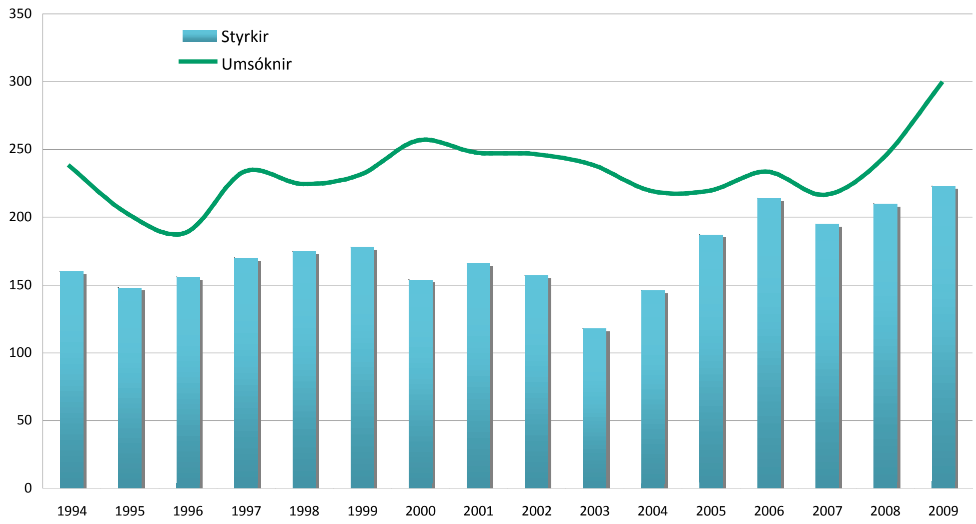

Ketukirkja á Skaga

FRIÐAÐAR KIRKJUR	Byggingarár	Upphæð
Álftaneskirkja, Mýrum	1904	300
Árneskirkja, Trékyllisvík	1850	300
Blönduóskirkja, eldri	1894	1.200
Breiðabólstaðarkirkja, Fljótshlíð	1911	1.000
Brekkukirkja, Mjóafirði	1892	300
Búrfellskirkja	1845	1.000
Bænhúsið í Furufirði	1899	500
Eiríksstaðakirkja, Jökuldal	1913	500
Fríkirkjan í Reykjavík	1901	0
Gaulverjabæjarkirkja	1909	1.500
Grundarkirkja	1904	300
Gufudalskirkja, Reykhólahreppi	1908	500
Hallgrímskirkja, Vindáshlíð	1878	300
Hjaltastaðakirkja	1881	400
Hofteigskirkja, Jökuldal	1883	500
Hólskirkja, Bolungarvík	**1908**	**3.500**
Hvammskirkja, Norðurárdal	1880	1.000
Kaldrananeskirkja, Bjarnarfirði	1851	2.000
Kálfatjarnarkirkja	**1892**	**1.500**
Ketukirkja	**1895**	**1.500**
Lögmannshlíðarkirkja	1860	300
Minjasafnskirkjan Akureyri	1846	400
Reynistaðarkirkja	1868	300
Sauðaneskirkja	1888	1.000

Norrænahúsið í Reykjavík

Staðarhólskirkja, Gilsfirði	1899	500
Staðarkirkja Aðalvík	1904	500
Stafafellskirkja, Lóni	1886	300
Stafholtskirkja	1875	500
Svínavatnskirkja	1882	500
Urðakirkja	1902	600
Útskálakirkja	1861	0
Villingaholtskirkja	1911	300
		23.300

AÐRAR KIRKJUR

Sæbólskirkja, Ingjaldssandi	1924	800
		800

FRIÐUÐ HÚS

Aðalstræti 16, Ísafirði	1879	500
Davíðshús, Bjarkarstígur 6, Akureyri	1944	500
Faktorshúsið, Djúpavogi	**1848**	**4.500**
Faktorshúsið, Hæstakaupstað, Ísafirði	**1788**	**1.500**
Fálkahúsið, Hafnarstræti 1-3, Reykjavík	1868	0
Friðbjarnarhús, Aðalstræti 46, Akureyri	**1849**	**1.500**
Fríkirkjuvegur 3, Reykjavík	1907	400
Grettisgata 11, Reykjavík	1907	250
Gudmanns Minde, Aðalstræti 14, Akureyri	**1835**	**3.500**
Hamborg, Hafnarstræti 94, Akureyri	1909	1.000
Hofsstofa, Hörgárdal	1828	250
Höephnershús, Hafnarstræti 20, Akureyri	1911	500
Jónassenshús, Aðalstræti 8, Ísafirði	1845	500
Klausturhólar, Flatey, Breiðafirði	1901	500
Landakotsskóli, Reykjavík	1909	1.200
Laugavegur 2, Reykjavík	1886	300
Laxdalshús, Hafnarstræti 11, Akureyri	1795	300
Menntaskólinn í Reykjavík	1843	800
Nonnahús, Aðalstræti 54 A, Akureyri	1849	400
Norræna húsið, Reykjavík	**1963**	**1.500**
Norska húsið, Stykkishólmi	1832	500
Pakkhúsið í Ólafsvík	**1844**	**1.500**
Riis-hús, Borðeyri	1862	1.000
Rjómabúið á Baugsstöðum	1904	350
Sigurhæðir, Eyrarlandsvegur 3, Akureyri	1903	500
Skriðuklaustur - Gunnarshús, Fljótsdal	1939	1.400
Smiðshús í Árbæjarsafni, Reykjavík	1823	300
Tjarnargata 22, Reykjavík	1906	500
Tjarnargata 26, Reykjavík	1908	500

Unuhús, Garðastræti 15, Reykjavík	1896	400
Villa Nova, Aðalgata 23, Sauðárkróki	1903	500
		27.350

Rjómabúið á Baugsstöðum, uppmælingateikning Jóns Pálssonar

HÚS Á SAFNASVÆÐUM

Bryggjuhúsin, Seyðisfirði	**1881**	**1.500**
Duus-hús (Bryggjuhúsið), Keflavík	**1877**	**3.500**
Fundarhús Lónmanna, Lóni	1912	300
Gamla-Búð, Svalbarðseyri	1901	0
Garðahús, Byggðasafni Akraness og nærsveita	**1876**	**1.500**
Geirstaðir, Byggðasafni Akraness og nærsveita	1903	0
Hlíðarendi - beitningaskúr, Grenivík	1920	150
Mikligarður - verbúð, Höfn	1918	1.000
Sandar, Byggðasafni Akraness og nærsveita	**1901**	**1.500**
Vjelasmiðja Jóhanns Hanssonar, Seyðisfirði	**1907**	**1.500**
		10.950

REYKJAVÍK

Ásvallagata 26	1930	0
Ásvallagata 64	1934	400
Bankastræti 10	1902	200
Bergstaðastræti 14	1923	0
Bergstaðastræti 22	1893	300
Bergþórugata 41-45	1919	0
Bjarkargata 8	1927	0
Bókhlöðustígur 6 C	1927	0
Brattagata 3 B	1905	300
Brekkustígur 5 A	1901	200
Drafnarstígur 7	1897	200
Einarsnes 58	1905	200
Flókagata 61	1951	0
Frakkastígur 15	1904	0
Framnesvegur 26 A	1923	0
Freyjugata 3	1921	0
Grenimelur 32-34	1944	0
Grundarstígur 10	1915	0
Grundarstígur 4	1925	0
Hjallavegur 37	1946	0
Hverfisgata 12	1910	500
Hverfisgata 35	1907	500
Hverfisgata 37	1905	200

Ásvallagata 64, Reykjavík

Ingólfsstræti 20	1905	300
Ingólfsstræti 22	1905	400
Kirkjutorg 4	**1899**	**3.500**
Laufásvegur 5	1879	500
Laufásvegur 34	1908	100
Laufásvegur 59	1926	0
Laugavegur 49	1919	700
Laugavegur 72 - vesturhluti	1901	500
Miðstræti 5	1907	250
Mjóstræti 2	1902	300
Mjóstræti 6	1918	0
Miðstræti 10	1903	200
Njálsgata 8 C	1928	0
Nýlendugata 5 A	1898	250
Nýlendugata 11 A	1914	0
Nýlendugata 18	1901	0
Skaftahlíð 1-3	1948	0
Skeljatangi 5	1967	300
Skildinganes 15	1874	200
Skólavörðustígur 28	1922	0
Sogavegur 119	1930	0
Sólvallagata 6	1927	0
Suðurgata 8 - nyrðri hluti	1884	0
Sundaborg 1-15	1972	0
Tryggvagata 10	1905	0
Tryggvagata 12	1904	0
Túngata 34	1926	0
Urðarstígur 11	1921	100
Verkamannabústaðirnir við Hringbraut	1931	1.000
Vesturgata 21	1883	200
Vitastígur 18 A	1920	0
Þingholtsstræti 2-4	1884	500
Þingholtsstræti 8 - 8 B	1903	800
Þingholtsstræti 15 A	1919	200
Þórsgata 19	1922	0
		13.300

REYKJANES

Minjareitur Kálfatjörn		0
Skjaldbreið - hlaða, Kálfatjörn	**1857**	**500**
Norðurkot, Kálfatjörn	**1903**	**500**
Breiðabólsstaðir, Álftanesi	1884	300
Víkurbraut 2, Grindavík	1890	200
Vesturbraut 10, Grindavík	1865	0

Útskálar - Gamla prestssetrið	**1889**	**500**
Skagabraut 76, Garði	1920	0
Álafossverksmiðjan gamla, Mosfellsbæ	1905	500
Leirvogstunga, Mosfellsbæ	1898	0
		2.500

Álafossverksmiðjan, Mosfellsbæ

VESTURLAND

Bókhlöðustígur 17, Stykkishólmi	1907	300
Englendingavík, Borgarnesi	**1884**	**3.500**
Galtarholt II við Langá	1895	0
Hallbjarnareyri, Eyrarsveit	1936	0
Halldórsfjós, Hvanneyri	1928	300
Háafell, Skorradal	1930	200
Hlíðartúnshús, Borgarnesi	1919	400
Mjólkursamlagshúsið, Borgarnesi	**1936**	**3.500**
Ólafsdalur - skólahús	**1896**	**3.500**
Sauðafell, Dölum	1897	2.000
Skólastígur 8, Stykkishólmi	1885	200
		13.900

HLUTFALLSLEG SKIPTING STYRKJA, ÁR 1994 - 2009

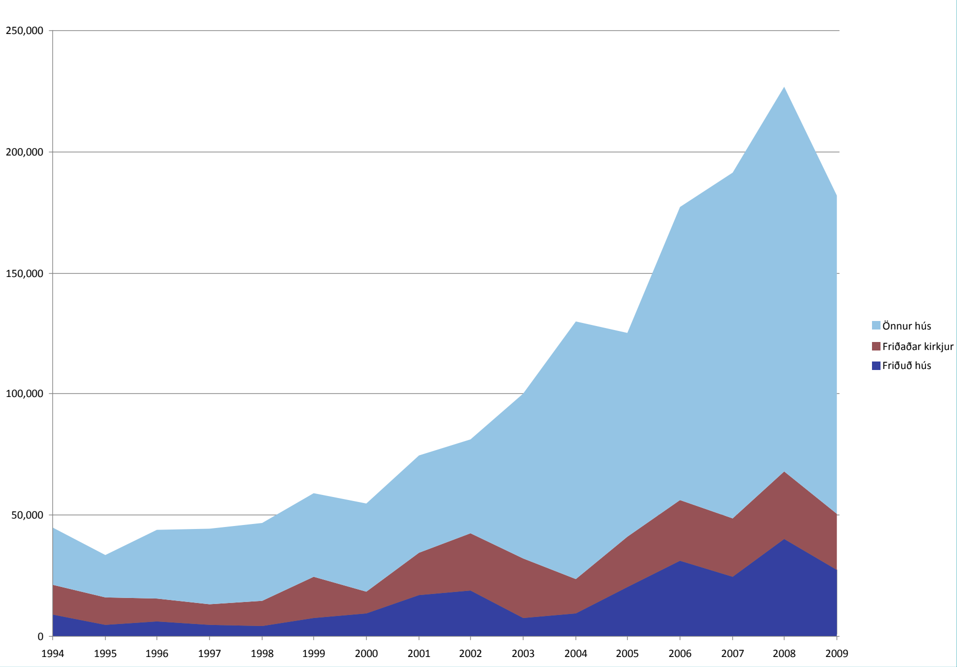

VESTFIRÐIR

Aðalstræti 31	1945	0
Aðalstræti 37, Ísafirði	1873	600
Aðalstræti 59	1906	200
Arnarnúpur, Keldudal	1938	300
Barnaskólinn Arnarnúpi, Keldudal	1911	300

Norðurkot, Vatnsleysuströnd

Brjánslækur - gamli prestsbústaðurinn (núv. íbúðarhús)	**1912**	**500**
Búðin, Króksfjarðarnesi	**1905**	**1.500**
Eyrardalur, Súðavík	**1890**	**500**
Eyrargata 7, Suðureyri	1909	50
Fjarðargata 13, Þingeyri	1904	300
Fjarðargata 4 A, Þingeyri	1881	300
Fjarðargata 5, Þingeyri	1915	300
Gamla kjötfrystihúsið, Norðurfirði	**1960**	**500**
Hafnargata 41, Bolungarvík	**1902**	**3.500**
Hvilft, Flateyri	1911	0
Kollafjarðarnes - íbúðarhús	1925	0
Láginúpur - Hesthúsið, Kollsvík		0
Miðstræti 3, Bolungarvík	**1900**	**500**
Mjallargata 5, Ísafirði	**1856**	**500**
Rafstöðvarhúsið Bíldudal	**1918**	**1.500**
Silfurgata 6, Ísafirði	1905	0
Silfurgata 7, Ísafirði	1906	0
Síldarverksmiðjan Djúpavík	**1935**	**3.500**
Smiðjan Bíldudal	**1894**	**500**
Staður - prestshús, Aðalvík	1907	0
Sveinseyri, Tálknafirði	1880	200
Uppsalir, Selárdal	**1931**	**500**
Vatneyrarbúð, Patreksfirði	**1918**	**1.500**
Vegamót, Bíldudal	1893	300
Vélsmiðja Guðmundar J. Sigurðssonar	1913	0
Vélsmiðjan, Patreksfirði	**1900**	**1.500**
Þvergata 3, Ísafirði	1856	250
		19.600

NORÐURLAND

Aðalgata 11, Blönduósi	1907	400
Aðalgata 16, Sauðárkróki	**1887**	**1.500**
Aðalgata 25, Siglufirði	1861	200
Aðalstræti 10, Akureyri	1902	100
Aðalstræti 24, Akureyri	1901	300
Árnes, Skagaströnd	**1899**	**500**
Bragholt, Vegamótum, Dalvík	1902	0
Brekkugata 5, Akureyri	1908	300
Brekkugata 13, Akureyri	1904	0
Brekkugata 2, Hvammstanga	1910	0
Grímstunga, Vatnsdal	1921	200
Gróðrarstöðin, Akureyri	1905	300
Hafnarstræti 53, Akureyri	**1900**	**1.500**

Hafnarstræti 88, Akureyri	**1900**	**1.500**
Hávegur 60, Siglufirði	**1894**	**500**
Héðinshöfði, Tjörnesi	1880	300
Hvanneyrarbraut 66, Siglufirði	1907	300
Jóakimshús, Siglufirði	1914	200
Kornsá - Sýslumannshúsið, Vatnsdal	1879	300
Kvennaskólinn Blönduósi	**1911**	**6.000**
Laxamýri - gamla veiðihúsið, Aðaldal	1874	300
Lindargata 13, Sauðárkróki	1875	150
Lundargata 8, Akureyri	1898	0
Lækjargata 6, Akureyri	1886	200
Reykir - hjallur, Reykjadalsströnd		100
Saurar - íbúðarhús, Miðfirði	1930	200
Skógargata 7, Sauðárkróki	1856	0
Stefánsfjós, Möðruvöllum, Hörgárdal	1902	300
Tyrfingsstaðir, Kjálka, Skagafirði	1920	300
Vegamót, Dalvík	1914	200
Wathnehús, Akureyri	1895	300
		16.450

Útskálar, Garði

ÚTHLUTUNARFÉ EFTIR ÁRUM

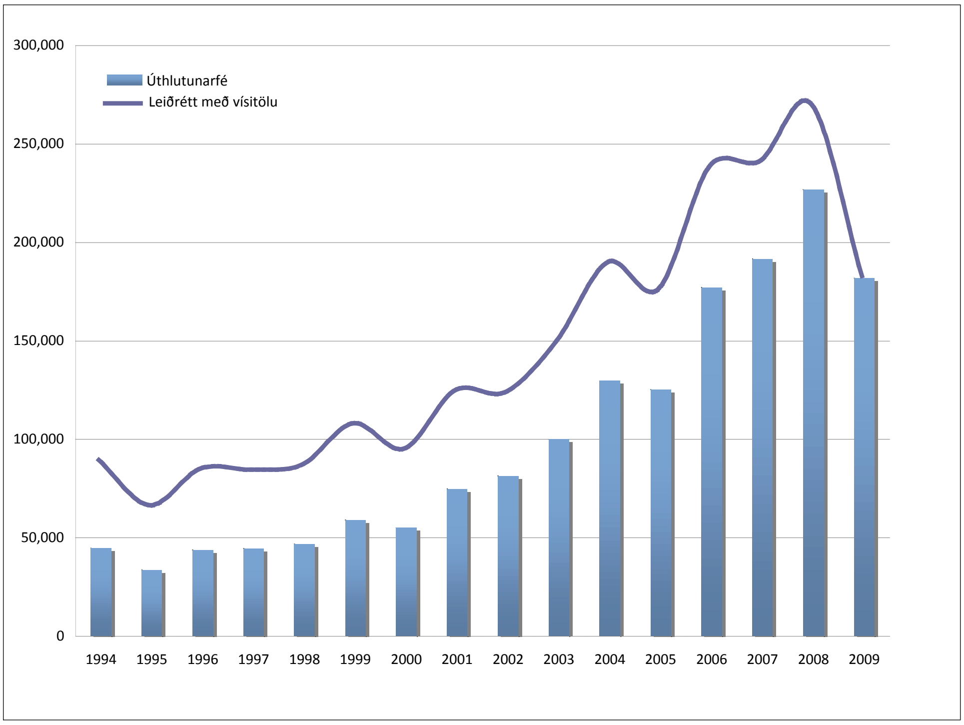

AUSTURLAND

Austurvegur 3, Seyðisfirði	1908	200
Austurvegur 23, Seyðisfirði	1898	200
Austurvegur 42, Seyðisfirði	1907	400

Smiðjan Bíldudal

Bakkaeyrarhús, Borgarfirði eystri	1897	0
Berufjörður - gamli bærinn	1925	0
Bjarg í Papey	1900	100
Bjólfsgata 8, Seyðisfirði	1907	400
Búðavegur 8, Fáskrúðsfirði	1900	200
Fjörður 1, Seyðisfirði	1906	300
Gamla Kaupfélagshúsið, Breiðdalsvík	**1906**	**3.500**
Hafnarbyggð 4, Vopnafirði	**1884**	**1.500**
Hafnargata 15, Fáskrúðsfirði	1886	150
Hafnargata 42, Seyðisfirði	1921	400
Halldórshús, Bakkafirði		500
Hótel Framtíð, Djúpavogi	**1905**	**1.500**
Jórvík, Breiðdal	1928	200
Norðurgata 2, Seyðisfirði	1919	200
Norðurgata 6, Seyðisfirði	1902	400
Sólhóll, Hraun 1, Djúpavogi	1930	200
Tangi, Hafnargata 17, Fáskrúðsfirði	**1895**	**1.500**
Vesturvegur 3, Seyðisfirði	1906	400
Vesturvegur 4, Seyðisfirði	1903	400
Vesturvegur 5, Seyðisfirði	1878	400
Þiljuvellir 11, Neskaupstað	**1912**	**1.500**
		14.550

SUÐURLAND

Austur-Meðalholt, Flóa	1895	200
Austurvegur 11 B, Vík	1908	0
Búðarstígur 12, Eyrarbakka	1888	300
Búðarstígur 14 A, Eyrarbakka	1887	200
Efri-Hvoll, Hvolhreppi	1908	0
Einkofi, Eyrarbakka	1915	200
Félagsheimilið Dagsbrún, Skarðshlíð	**1927**	**500**
Gamla Borg, Grímsnesi	**1929**	**1.500**
Hamragarðar, Rangárþingi eystra	1908	200
Kaupfélagshúsið, Hafnarbraut 2, Höfn	**1897**	**3.500**
Pompei norðursins, Vestmannaeyjum	**1973**	**1.500**
Sauðhúsvöllur, Rangárþingi eystra	1800	200
Skaftholtsréttir, Gnúpverjahreppi	**1954**	**1.500**
Stíflisdalur, Þingvallasveit	1927	0
Tindfjallaskáli (Skáli ÍSALP)	1945	0
Tryggvaskáli, Selfossi	**1890**	**1.500**
Víkurbraut 17, Vík	**1958**	**1.500**
Víkurbraut 21, Vík	1903	0
Víkurbraut 28, Vík	**1831**	**1.500**
Víkurbraut 40 A, Vík	1958	0

Þingborg, Flóa	**1927**	**500**
Þrúðvangur 35, Hellu	1942	200
Ölvisholt I, Hraungerðishreppi	1924	0
		15.000

RANNSÓKNAVERKEFNI

Bók um Manfreð Vilhjálmsson	900
Byggingasögulegar rannsóknir á friðuðum kirkjum	5.750
Hvað verður um Hólavallakirkjugarð?	0
Rit um sögu Teiknistofu Gísla Halldórssonar	600
Saga byggingartækninnar - sýning/fræðslustofa	300
Smiðshús í Árbæjarsafni	300
Verk Sigvalda Thordarson	600
Verkamannabústaðirnir	600
Vinna við upplýsingaöflun um útihús í Borgarnesi og skráningu þeirra	0
Örsýning á byggingahlutum og frágangi þeirra	100
	9.150

BÆJA- OG HÚSAKANNANIR

Bæja- og húsakönnun Akranesi	1.000
Bæja- og húsakönnun Bíldudal og Patreksfirði (Vesturbyggð)	1.500
Bæja- og húsakönnun Blönduósi	1.000
Bæja- og húsakönnun Borgarnesi	1.500
Bæja- og húsakönnun Fjarðabyggð	2.000
Bæja- og húsakönnun í Skorradal	500
Bæja- og húsakönnun Reykjanesbæ	2.000
Bæja- og húsakönnun Sandgerði	1.000
Bæja- og húsakönnun Stokkseyri	1.000
Bæja- og húsakönnun Vogum	500
Fundarhús og skólar í sveitum landsins frá fyrri hluta 20. aldar	1.500
Uppmæling á húsum í Djúpavogshreppi	1.500
	15.000

STYRKIR ÚR HÚSAFRIÐUNARSJÓÐI 2006 - 2009

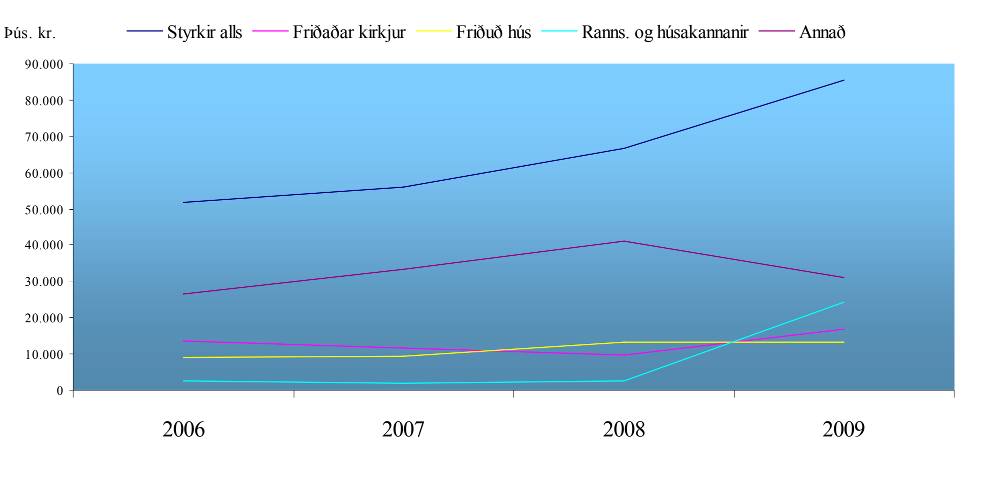

SAMANTEKT STYRKJA

	Fjöldi umsókna*	Fjöldi styrkja	Fjárlaga-nefnd	Húsafrið-unarsjóður	Samtals
Friðaðar kirkjur	32	30	6.500	16.800	23.300
Aðrar kirkjur	1	1	0	800	800
Friðuð hús	33	32	14.000	13.350	27.350
Hús á safnasvæðum	10	8	9.500	1.450	10.950
Reykjavík	67	29	3.500	9.800	13.300
Reykjanes	10	6	1.500	1.000	2.500
Vesturland	11	9	10.500	3.400	13.900
Vestfirðir	32	24	16.500	3.100	19.600
Norðurland	31	26	11.500	4.950	16.450
Austurland	24	22	9.500	5.050	14.550
Suðurland	23	16	13.500	1.500	15.000
Rannsóknaverkefni	11	8	0	9.150	9.150
Húsakannanir	12	12	0	15.000	15.000
	297	**223**	**96.500**	**85.350**	**181.850**

** Þar af eru nýjar umsóknir 77 og 54 umsóknir frá Fjárlaganefnd.*

Skýrsla um starf Húsafriðunarnefndar og yfirlit yfir styrkveitingar úr Húsafriðunarsjóði

Húsafriðunarnefnd 2010
Nikulás Úlfar Másson

Myndir á forsíðu:
Laugarneskirkja Í Reykjavík, Hafnargata 11, Ríkið, á Seyðisfirði og gömlu verbúðirnar Grandagarði í Reykjavík

Prentvinnsla og hönnun
Prentsmiðjan Oddi

Öll réttindi áskilim.
Eftirprentun og ljósritun heimil ef uppruna er getið.

Heimasíða Húsafriðunarnefndar: husafridun.is

Hægt er að nálgast eftirtalin rit á vef Húsafriðunarnefndar:
Trégluggar í timburhúsum
Gömul timburhús. Útveggir, grind og klæðning
Steinuð hús. Varðveisla, viðgerðir, endurbætur og nýsteining
Uppmæling húsa. Uppmælingatækni, fyrirlestrar og dæmi
Ágrip af byggingarsögu

Leiðbeiningar um gerð byggða- og húsakannana
Skráningarhugbúnaður fyrir skráningu og mat á varðveislugildi húsa er hægt að nálgast á skrifstofu

Skrá yfir friðuð hús er uppfærð á vef Húsafriðunarnefndar

KIRKJUR ÍSLANDS

Kirkjur Íslands er grundvallarrit um friðaðar kirkjur á Íslandi frá sjónarhóli byggingarlistar, stílfræði og þjóðminjavörslu.

Rit 1: Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Hrepphólakirkja, Hrunakirkja og Tungufellskirkja.

Rit 2: Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Hraungerðiskirkja, Ólafsvallakirkja, Stóra-Núpskirkja og Villingaholtskirkja.

Rit 3: Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Bræðratungukirkja, Búrfellskirkja, Miðdalskirkja, Mosfellskirkja og Torfastaðakirkja.

Rit 4: Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi: Eyrarbakkakirkja, Gaulverjabæjarkirkja, Kotstrandarkirkja, Stokkseyrarkirkja, Strandarkirkja, Úlfljótsvatnskirkja og Þingvallakirkja.

Rit 5: Friðaðar kirkjur í Skagafjarðarprófastsdæmi: Goðdalakirkja, Hvammskirkja, Ketukirkja, Reykjakirkja, Reynistaðarkirkja, Sauðárkrókskirkja, Silfrastaðakirkja, Sjávarborgarkirkja og Víðimýrarkirkja.

Rit 6: Friðaðar kirkjur í Skagafjarðarprófastsdæmi: Barðskirkja, Fellskirkja, Grafarkirkja, Hofskirkja, Hofsstaðakirkja, Hóladómkirkja, Knappsstaðakirkja og Viðvíkurkirkja.

Rit 7: Friðaðar kirkjur í Húnavatnsprófastsdæmi: Árneskirkja, Kaldrananeskirkja, Kollafjarðarneskirkja, Staðarkirkja í Steingrímsfirði, Breiðabólstaðarkirkja, Kirkjuhvammskirkja, Staðarbakkakirkja, Staðarkirkja í Hrútafirði,
Vesturhópshólakirkja og Víðidalstungukirkja.

Rit 8: Friðaðar kirkjur í Húnavatnsprófastsdæmi: Auðkúlukirkja, Bergsstaðakirkja, Blönduóskirkja, Bólstaðarhlíðarkirkja, Hofskirkja, Holtastaðakirkja, Svínavatnskirkja, Undirfellskirkja og Þingeyrakirkja.

Rit 9: Friðaðar kirkjur í Eyjafjarðarprófastsdæmi: Bakkakirkja, Bægisárkirkja, Glæsibæjarkirkja, Kvíabekkjarkirkja, Miðgarðakirkja, Möðruvallakirkja í Hörgárdal, Ólafsfjarðarkirkja, Tjarnarkirkja, Urðakirkja og Vallakirkja.

Rit 10: Friðaðar kirkjur í Eyjafjarðarprófastsdæmi: Akureyrarkirkja, Grundarkirkja, Hólakirkja, Lögmannshlíðarkirkja, Minjasafnskirkja, Munkaþverárkirkja, Möðruvallakirkja í Eyjafirði og Saurbæjarkirkja.

Rit 11: Friðaðar kirkjur í Kjalarnessprófastsdæmi: Hvalsneskirkja, Kálfatjarnarkirkja, Keflavíkurkirkja, Kirkjuvogskirkja, Krýsuvíkurkirkja, Landakirkja, Njarðvíkurkirkja og Útskálakirkja.

Rit 12: Friðaðar kirkjur í Kjalarnessprófastsdæmi: Bessastaðakirkja, Brautarholtskirkja, Fríkirkjan í Hafnarfirði, Hafnarfjarðarkirkja, Lágafellskirkja, Reynivallakirkja, Saurbæjarkirkja og Hallgrímskirkja í Vindáshlíð.

Rit 13: Friðaðar kirkjur í Borgarfjarðarprófastsdæmi: Akraneskirkja, Fitjakirkja, Gilsbakkakirkja, Hvanneyrarkirkja,
Inna-Hólmskirkja, Leirárkirkja, Reykholtskirkja, Stóra-Áskirkja.

Rit 14: Friðaðar kirkjur í Borgarfjarðarprófastsdæmi: Akrakirkja, Álftaneskirkja, Álftártungukirkja, Borgarkirkja, Hjarðarholtskirkja, Hvammskirkja, Stafholtskirkja.